

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ ASOCIJACIJE XY za 2019 godinu

Dragi partneri, prijatelji Asocijacije XY

Još jedna vrlo uspješna i dinamična poslovna godina je iza nas, pa je ovaj izvještaj dobra prilika da sumiramo rezultate zbog kojih sa ponosom kažemo Asocijacija XY. Asocijacija XY iz 2019. godine izlazi mnogo jača, a u 2020. ulazi sa još više elana i energije koju ćemo, kao i prethodne godine, posvetiti unapređenju zdravlja naše djece, mladih, ali i svih građana BiH. 2019. godina prednjači po dobrim rezultatima na koje smo ponosni. Te rezultate prate višegodišnja partnerstva sa različitim akterima, koji žele i podupiru programe koji čine sve nas zdravijim, a naše živote kvalitetnijima. Teško ih je sve nabrojati ali čitajući naš izvještaj primjetićete njihovu podršku i učešće.

Ova godina je značajna po intenzivnoj saradnji sa korisnicima usluga mentalnog zdravlja i njihovim udruženjima koji su dali značajan doprinos u očuvanju mentalnog zdravlja. Ulaganjem u razvoj kapaciteta ovih udruženja, ostavili smo neizbrisiv trag u istoriji naše zemlje i utabali put novim inicijativama koje će udruženja koja smo osnažili, poduzimati u budućnosti. No posebno je važno naglasiti da smo otvarali prilike za dijalog između korisnika i entitetskih vlada. Vrlo smo sretni što su korisnička udruženja u BiH postala jedan od najvažnijih partnera entitetskim vladama u BiH u oblasti mentalnog zdravlja i naši zagovarači za kvalitetnije zdravstvene usluge. Važna nam je podrška mladih bez kojih Asocijacija XY ne bi bila dovoljno kreativna i inovativna. Oni su naši pokretači promjena i ne daju nam da ostarimo, ne daju nam da zaostajemo za globalnim trendovima i kritički doprinose zajedničkim odlukama koje vode Asocijaciju XY u pravcu ostvarivanja naše vizije. Zdravlje i bolji život građana u Bosni i Hercegovini.

Napredovali smo u promicanju rodne ravnopravnosti, uveli smo inovacije koje će našu zemlju učiniti svojevrsnim liderom u prevenciji nasilja. Jer mi vjerujemo u ishode onoga što radimo, a još važnije, vjerujemo da u kvalitetnom i iskrenom partnerstvu, možemo postići još više, postići još bolje. Institucionalna podrška Gender centra Republike Srpske, Gender centra Federacije BiH, Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske i Ministarstva obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i športa Srednjobosanskog Kantona, veoma su važan pokazatelj naše zajedničke odlučnosti da učinimo više da građani oba entiteta žive kvalitetnije, ravnopravnije i sigurnije živote. Ponosni smo na naše partnere u Ministarstvu obrazovanja Bosansko-podrinjskog kantona i Pedagoškog zavoda sa kojima razvijamo modele zdravih stilova života namijenjene mladima u osnovnim i srednjim školama i zajednički brinemo za očuvanje njihovog zdravlja. Upravo je saradnja sa ove dvije institucije pokazala potencijal koji može mijenjati stvarnost i za kratko vrijeme eliminirati ključne faktore koji utiču na zdravlje naše djece. Kao što gore napisah, teško je napisati sva naša dostignuća u ovom malom prostoru koji mi namijenjen.

Za kraj, želim se zahvaliti našim donatorima i korisnicima na povjerenju. Sigurni smo da kvaliteta usluga koje nudimo i rezultati koje ostvarujemo, opravdavaju povjerenje koje ste nam ukazali

Emina Osmanagić,
Direktorica

XY- ZDRAVSTVENE I SAVJETODAVNE USLUGE

Donator: IPPF EN

O PRIJATELJSKOM CENTRU ZA ZDRAVLJE MLADIH XY (PCZM XY)

Prijateljski centar za zdravlje mladih (PCZM) Asocijacije XY je nastao kao odgovor na nepostojanje servisa za mlade ljude koji na adekvatan način štite i njeguju njihovo zdravlje.

Počeo je sa radom 2004. godine uspostavljanjem prvog Savjetovališta za seksualno i reproduktivno zdravlje u Bosni i Hercegovini a dvije godine kasnije upotpunjen je otvaranjem medicinske ordinacije u okviru koje se pružaju ginekološke usluge. PCZM predstavlja jedinstveno mjesto gdje mladi ljudi, a posebno oni najranjiviji, u prijateljskom okruženju dobijaju odgovore na svoja pitanja i podršku koja im je potrebna.

Stručnjaci koji rade u PCZM XY koriste neosuđujući, prijateljski pristup u radu sa mladim ljudima, senzibilizirani su da prepoznaju i odgovore na specifične potrebe mladih, poštujući principe privatnosti, povjerljivosti i različitosti.

Rad PCZM XY je usklađen sa preporukama i standardima Svjetske zdravstvene organizacije, IPPF-a, zasnovan je na dobrim praksama i kontinuirano se unapređuje i razvija. Mišljenja klijenata se redovno prikupljaju i integriraju u praksu rada ovog centra.

Prijateljski centar za zdravlje mladih je u 2019 godini omogućio pristup visokokvalitetnim uslugama iz oblasti zdravlja, reproduktivnog zdravlja, odrastanja i zdravih stilova života za **5988 osoba**. Najveći broj osoba koje su dobile neku od usluga PCZM su mladi ljudi, uključujući mlade iz ranjivih i marginaliziranih grupa.

Najposjećeniji servis u okviru PCZM XY, dostupan i besplatan za djevojke do 26 godina je **ginekološka ordinacija** gdje stručni tim koji se sastoji od ginekologinje, ginekologa i medicinske sestre u svom radu koristi prijateljski pristup kojeg su klijentice prepoznale kao ključnu specifičnost našeg centra.

Savjetovalište XY je osim mladim ljudima, dostupno i roditeljima i profesionalcima koji pokušavaju pružiti adekvatnu podršku mladim ljudima u specifičnom dobu adolescencije i odrastanja. Usluge savjetovanja su dostupne u prostorijama Asocijacije XY, putem telefona, Skype-a, mail-a i online servisa na web stranici.

Pozitivni komentari naših korisnika nas dodatno motiviraju da i dalje unapređujemo svoje usluge i prilagođavamo njihovim specifičnim potrebama. Naš cilj su zdravi mladi koji donose informirane i zdrave odluke.

„Hvala što postojite. Nemam osiguranje i ne znam gdje bih mogla otići na pregled a da ne platim čitavo bogatstvo. Utisak o vama i vašem osoblju mi je sjajan. Svaka čast!” –klijentica naše ginekološke ordinacije (23 godine)

Unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja u Bosni i Hercegovini

O PROJEKTU

Asocijacija XY i Populacioni fond Ujedinjenih nacija (UNFPA) su i u protekloj godini nastavili svoju saradnju zasnovanu na srodnim strateškim ciljevima i zajedničkim regionalnim i nacionalnim prioritetima u svrhu unapređenja seksualnog i reproduktivnog zdravlja.

U 2019 godini, projekt finansiran od strane UNFPA je imao za cilj unaprijeđenje obrazovanja o zdravlju i zdravim stilovima života kao i poboljšanje dostupnosti kvalitetnim i provjerenim informacijama i savjetodavnim uslugama u navedenoj oblasti.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

EDUKACIJA U OBLASTI ZDRAVLJA, ZDRAVIH STILOVA ŽIVOTA I REPRODUKTIVNOG ZDRAVLJA U OSNOVNIM ŠKOLAMA U BOSANSKO-PODRINJSKOM KANTONU

Već tri godine, tim Asocijacije XY uspješno sarađuje sa direktoricom Pedagoškog zavoda Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (BPK), Dikom Makotom i stručnom savjetnicom Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ovog kantona, Amirom Borovac čija je podrška ključna za realizaciju ove aktivnosti. U 2019. je nastavljen rad na unapređenju edukativnog sadržaja u oblasti zdravlja i zdravih životnih stilova u BPK sa rezultatima:

- **KREIRANI EDUKATIVNI MODULI U OBLASTI „ZDRAVLJE MLADIH“ I ZA UČENIKE IV I V RAZREDA OSNOVNIH ŠKOLA**

Kako se ne bi desilo da mladi o pubertetu uče nakon što uđu u ovaj turbulentni životni period, razvijeni su moduli o temama pubertet, emocije, prijateljstvo, simpatije i ljubav te tolerancija, inkluzija i poštovanje za IV i V razrede osnovnih škola. Na taj način, mladi u Goraždu imaju pristup dobno prilagođenoj i kvalitetnoj edukaciji koja će im pomoći da upoznaju promjene koje se dešavaju u periodu adolescencije i osnaže ih da mogu da se sa ovim promjenama nose na adekvatan način. Podsjećamo, Asocijacija XY je u 2018 godini sa eksperticama iz Pedagoškog zavoda i Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport BPK izradila Priručnik za nastavnike „Zdravlje mladih“ koji nastavnici razredne nastave od školske 2018/2019 koriste u realizaciji časova razredne nastave od VI do IX razreda.

- **29 UČITELJICA I UČITELJA JE USPJEŠNO ZAVRŠILO EDUKACIJU I ZAPOČELO SA SPROVOĐENJEM ČASOVA O ZDRAVLJU MLADIH U OSNOVNIM ŠKOLAMA BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA**

Trodnevna edukacija za učiteljice i učitelje je održana u Goraždu saradnji sa Ministarstvom za obrazovanje i Pedagoškim zavodom BPK. Cilj obuke bio je pružiti nastavnicima znanje i vještine o temama novih edukativnih modula razvijenih u okviru projekta za učenike IV i V razreda osnovnih škola o temama pubertet, emocije, prijateljstvo, simpatije i ljubave i tolerancija i inkluzija. Obuka je bila interaktivna i participativna što je radnu atmosferu učinilo pozitivnom i opuštenom, a dinamika učesnika bila je vrlo dobra, uz mnoštvo kreativnog rada u manjim grupama. Kao rezultat ove obuke, učiteljice i učitelji su poboljšali znanje i prezentacijske vještine potrebne za pripremu i sprovođenje radionica za djecu o zdravlju mladih sa kojim su započeli u školskoj 2019./2020.

„Korištenje modula u IV i V razredu osnovnih škola o "Zdravlju mladih" donijelo je višestruku korist i to prije svega što je na ovaj način zaokružena cjelina u osnovnom obrazovanju tj. svi učenici od IV do IX razreda osnovnih škola imaju u formalno obrazovanje uključene teme o zdravlju mladih a zatim što se na ovaj način prvi put institucionalno riješilo pitanje rada Odjelnjenskih zajednica sa predviđenim načinima praćenja kroz GPP. Teme su posebno zanimljive učenicima jer uključuju direktan rad i dijalog kroz radionice. Nastavnici razredne nastave su prošli adekvatnu edukaciju te su na ovaj način i nastavni kapaciteti dodatno ojačani i osposobljeni za realizaciju navedenih tema“

Amira Borovac, stručna savjetnica u Ministarstvu za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko- podrinskog kantona Goražde

Slika: Edukacija nastavnog osoblja u Goraždu

• PRIKUPLJENA ISKUSTVA I IDENTIFICIRANE POTREBE ZA DODATNOM PODRŠKOM NASTAVNOG OSOBLJA U IZVOĐENJU ČASOVA U OBLASTI ZDRAVLJA MLADIH

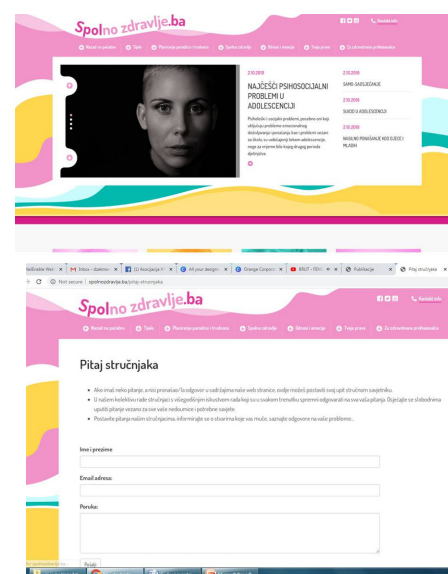
U saradnji sa Ministarstvom za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport i Pedagoškim zavodom Bosansko-podrinjskog Kantona, Asocijacija XY je sprovedla evaluaciju uspjeha realizacije edukativnih tema u oblasti zdravlja mladih u osnovnim školama ovog kantona kojom je obuhvaćeno 33 razrednika/ce koji realiziraju ove časove u šest osnovnih škola počevši od školske 2018/2019 godine. Evaluacija je pokazala da su učesnici imali najmanje potreškoća u realizaciji sadržaja koji su tradicionalno zastupljeni u obrazovanju (ishrana, porodica, odnosi, nasilje), dok su kompleksnim ocijenili nastavne jedinice koje su izvan okvira tradicionalno zastupljenih tema (pubertet, seksualnost, spolno prenosive infekcije, reproduktivni sistem, planiranje porodice i sl.).

Jačanje kompetencija nastavnog osoblja da primjenjuje participativne metode i potakne otvoren dijalog sa učenicima o osjetljivim temama će biti ključni element dizajna naprednih obuka, kao i razvoj dodatnih alata, edukativnih materijala i prezentacija, didaktičkih pomagala i drugih alata za podučavanje.

Spolnozdravlje.ba je sveobuhvatan resurs namijenjen mladim ljudima, roditeljima, obrazovnim i zdravstvenim profesionalcima, nevladinim organizacijama i svima onima koji žele pouzdane informacije i povjerljive usluge iz oblasti zdravlja, zdravih stilova života i seksualnog i reproduktivnog zdravlja. Sadržajima o ženskom i muškom tijelu, pubertetu, planiranju porodice, trudnoći, kontracepciji, seksualnom zdravlju i pravima, odnosima, emocijama i drugim srodnima temama možete pristupiti preko stranice Asocijacije XY ili direktno na spolnozdravlje.ba

Opcija Pitaj stručnjaka vam omogućava da dobijete odgovor na pitanje ili dilemu bez straha da će neko za to saznati.

Poboljšanje sveobuhvatnog obrazovanja o zdravlju i zdravim stilovima života u Bosni i Hercegovini

O PROJEKTU

Svrha projekta je da se mladim ljudima u našoj zemlji omogući pristup kvalitetnoj i dobno prilagođenoj sveobuhvatnoj edukaciji o zdravlju i zdravim stilovima života. Kako bi ovo postigla, Asocijacija XY kontinuirano sarađuje sa školama, nastavnicima i roditeljima koji su nas pozivaju i iniciraju održavanje radionica za mlade, ali i roditelje u njihovim školama. Nastavili smo pružati podršku i podizati kapacitete mladih aktivista kako bi u ulozi edukatora promovirali zdrave stilove života i zaštitu zdravlja među svojim vršnjacima. Zahvaljujući podršci Ministarice za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo Zinete Bogunić, Asocijacija XY je otpočela sa razvojem edukativnog sadržaja u oblasti zdravog odrastanja za predškolski uzrast.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

• 20 MLADIH PREDSTAVNIKA RANJIVIH GRUPA POSTALI VRŠNJAČKI EDUKATORI

Mladi iz različitih ranjivih i društveno isključenih grupa su uspješno završili obuku za edukatore i počeli sa sprovođenjem radionica i sesija među svojim vršnjacima sa ciljem očuvanja zdravlja i zaštite od spolno prenosivih infekcija.

• 22 VRŠNJAČKIH EDUKATORA ASOCIJACIJE XY OJAČALO ZNANJE I KOMPETENCIJE

Na naprednoj obuci vršnjačke edukacije 22 vršnjačka edukatora je obnovilo znanje i unaprijedilo kompetencije za sprovođenje edukacije o zdravlju i zdravim stilovima života među svojim vršnjacima u školama i vanškolskim okruženjima.

• RADIONICE U ŠKOLAMA NA POZIV NASTAVNIKA I RODITELJA

Vršnjački edukatori su implementirali radionice po osnovnim i srednjim školama na kojima je učestvovalo čak 500 učenika. Na radionicama se razgovaralo o nasilju, pubertetu, kontracepciji, spolno prenosivim infekcijama, vršnjačkom pritisku te ostalim temama iz oblasti zdravlja i zdravih životnih stilova. Posebno nas raduje činjenica da je većina radionica održana na inicijativu nastavnika i roditelja koji shvataju da pravovremena i dobno prilagođena edukacija najbolje priprema i štiti mlade od brojnih izazova i rizika koje sa sobom nosi doba adolescencije.

• RODITELJSKI SAVJETNIK KAO PODRŠKA RODITELJIMA DA SE NOSE SA IZAZOVIMA I DILEMAMA

Facebook stranica - **XY Roditeljski savjetnik** je usluga online podrške za roditelje sa ciljem da pomogne roditeljima i da im omogući pristup pouzdanim, kvalitetnim informacijama i uslugama u oblasti zdravlja i zdravih stilova života.

Psiholog i psihoterapeut odgovara na pitanja roditelja i pomaže im nositi se sa problemima i nedoumicama koje sa sobom nosi roditeljstvo, posebno u najosjetljivijem periodu života djece – adolescenciji. Konstantno raste broj roditelja koji prate ovu uslugu, kontaktiraju nas i predlažu teme o kojima ćemo pisati, što nas posebno raduje jer vidimo da XY Roditeljski savjetnik ispunjava svoju misiju.

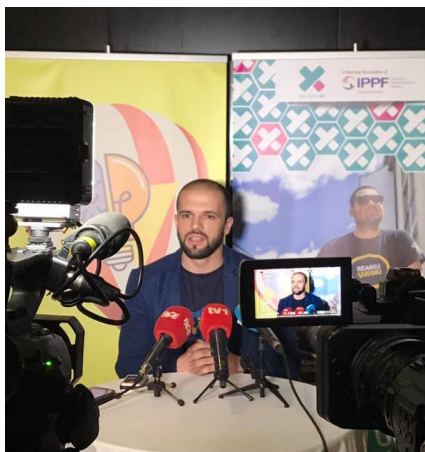

• ZDRAVO ODRASTANJE – NOVI EDUKATIVNI SADRŽAJ ZA DJECU U VRTIĆIMA

Asocijacija XY je otpočela sa razvojem edukativnog sadržaja u oblasti zdravog odrastanja za predškolski uzrast. Radna grupa sastavljena od ekspertica u oblasti predškolske pedagogije je počela sa kreiranjem Priručnika za odgajatelje. Teme obrađene u Priručniku imaju za cilj da podstaknu razvoj životnih vještina kod djece i razvoja odnosa sa drugima, zasnovanih na međusobnom poštovanju i uvažavanju kao i smanjenju rodni stereotipa. Više o ovoj inovativnoj i zanimljivoj aktivnosti ćemo pisati u narednom godišnjem izvještaju.

• MLADI O ZDRAVLJU

Konferencija MLADI O ZDRAVLJU održana je 13. i 14. decembra u hotelu Holiday u Sarajevu gdje je prisustvovalo 60 mladih iz Sarajeva, Banja Luke, Zenice, Travnika i Istočnog Sarajeva. Kao i svake godine, ovaj redovni događaj mladih vršnjačkih edukatora i trenera Asocijacije XY je imao za cilj razmjenu iskustava i dobrih praksi u sprovođenju vršnjačke edukacije u svojim zajednicama. Ove godine uspostavljena je i Koordinaciona grupa XY sa ciljem povećanja učešća mladih u procesima upravljanja i odlučivanja u okviru Asocijacije XY.

Slike: Konferencija MLADI O ZDRAVLJU

Inicijativa mladića – promovisanje zdravijih životnih stilova među mladima u Bosni i Hercegovini osporavanjem rodni stereotipa II

O PROJEKTU

Inicijativa mladića II nadovezuje se na sveobuhvatne i programske napore u borbi protiv interpersonalnog i rodno zasnovanog nasilja (RZN), kao i za poboljšanje rodne ravnopravnosti u Bosni i Hercegovini (BIH) i za rad na pitanjima prevencije u vezi sa ekstremizmom i nasiljem kod mladih. Projekt je usmjeren na mlade, naročito na mladiće koji su podložni nasilju i na njihovo antisocijalno ponašanje putem jačanja relevantnih vještina, znanja i stavova koji vode ka poboljšanju ponašanja povezanih sa rodno ravnopravnim normama i nenasiljem.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

- Omladinske organizacije u Travniku, Bijeljini, Istočnom Sarajevu i Visokom imaju kapacitete da organiziraju i provode sveobuhvatne aktivnosti prevencije rodno zasnovanog nasilja i promocije zdravlja mladih i to je rezultat kontinuirane podrške Asocijacije XY razvoju njihovih kapaciteta. Ojačani su i Budi Muško klubovi ovih organizacija koji su samostalno planirali i realizirali 129 rodno transformativnih radionica u školama na kojima je učestvovalo 1271 djevojaka i 930 mladića. Tokom 2019. godine lokalni Budi muško klubovi su pokazali kapacitet da samostalno koordiniraju rad Budi Muško Klubova u svojim lokalnim zajednicama koje su povezane sa edukativnim radionicama u srednjim školama. Budi muško klubovi su organizirali 65 sastanaka kojima je prisustvovalo 750 učenika/ca iz 4 srednje škole.

Slika: Vršnjački edukatori organizacije Forum teatar iz Istočnog Sarajeva

- Predstavnici Ministarstva obrazovanja i Pedagoških zavoda u Bosansko-podrinjskom Kantonu i kantonu Sarajevo, prepoznaju Program Y i aktivnosti programa Inicijativa mladića kao kvalitetan i relevantan program koji treba biti sastavni dio formalnog obrazovanja. U okviru redovnih sastanaka sa predstavnicima obrazovnih institucija, Asocijacija XY je zagovarala integraciju Programa Y u formalno obrazovanje, a što je rezultiralo akreditacijom Programa Y u formalno obrazovanje Bosansko-podrinjskog Kantona. U kantonu Sarajevo je dizajniran plan integracije koji će biti realiziran 2020. godine.

Asocijacija XY je zagovarala integraciju Programa Y u formalno obrazovanje, a što je rezultiralo **akreditacijom Programa Y u formalno obrazovanje Bosansko-podrinjskog Kantona**. U kantonu Sarajevo je dizajniran plan integracije koji će biti realiziran 2020. godine.

- Ojačani kapaciteti nastavnog osoblja u Bosansko-podrinjskom Kantonu i Kantonu Sarajevo gdje **67 nastavnika posjeduje znanje i vještine za primjenu sveobuhvatnog programa prevencije nasilja i eliminacije rodnih stereotipa** kao rezultat stručnih obuka koje je realiziralo projektno i stručno osoblje Asocijacije XY.

Budi Muško klub Asocijacije XY i mreža naših vršnjačkih edukatora posjeduju kapacitete da realiziraju sveobuhvatne edukativne aktivnosti bazirane na metodologiji Program Y i komplementarnim aktivnostima programa Inicijativa mladića. Sa unaprijeđenim znanjem i vještinama, mladi ljudi Asocijacije XY aktivno doprinose eliminaciji svih oblika nasilja i promociji pozitivnih stavova i vrijednosti u kontekstu očuvanja zdravlja među njihovim vršnjacima.

Medijske aktivnosti i aktivnosti kampanja koje je realiziralo projektno osoblje upoznalo je javnosti u BiH sa aktivnostima koje Asocijacija XY provodi u okviru projekta. Tokom 2019. godine 48242 građana je na socijalnim mrežama pročitao sadržaje koji se odnose na prevenciju nasilja, dok je 35000 građana dosegnuto putem eksternih medija.

Elvira Jašarbašić, direktorica Srednje zubotehničke škole Sarajevo

„Budi Muško klub projekat podržavam od 2015. godine i škola na čijem sam čelu, aktivno učestvuje u planiranju i realizaciji aktivnosti Budi muško kluba i radionica po metodologiji Program Y. Rezultata je mnogo a vidljivo je da u školi više ne postoji otpor prema ovim temama i ovakvoj vrsti edukacije jer su i nastavnici prepoznali koristi ovakvog načina rada sa djecom. Po skali koju imamo kao obavezu u obrazovnom procesu nismo imali nijednu izrečenu disciplinsku mjeru zbog tuče, nasilnog ponašanja ili ponašanja koje nije u pravilniku škole. Mislim da nije slučajno i da je vršnjačka edukacija i Program Y uveliko dao doprinos za ovakvu statistiku“.

Jačanje kapaciteta osnovnih škola za promociju i realizaciju nastave nastavnog predmeta Zdravi životni stilovi u osnovnim školama u Kantonu Sarajevo

O PROJEKTU

Nastavni predmet Zdravi životni stilovi dostupan je u Kantonu Sarajevo od školske 2013/2014 a sprovedene evaluacije su pokazale veoma pozitivne nalaze. Nastavno osoblje, učenici i uprave škola prepoznaju predmet Zdravi životni stilovi kao kvalitetan program promocije i zaštite zdravlja, sa fokusom na razvoj životnih vještina kao predispozitora pozitivnog ponašanja mladih. Međutim, mali broj učenika trenutno pohađa nastavu ovog predmeta. U 2017/2018 godini, samo 2.4% učenika osnovnih škola pohađaju nastavu predmeta Zdravi životni stilovi, a 49 od 72 osnovne škole nemaju niti jednog učenika koji je odabrao/la predmet Zdravi životni stilovi.

Tokom 2018. godine Asocijacija XY je dobila poziv centralnog ureda IPPF u Londonu da učestvuje u kompetitivnom procesu u okviru kojeg su nevladine organizacije predstavile inovativne projekte i ideje. Projektni prijedlog Asocijacije XY prepoznat je kao jedan od tri najinovativnija projekta i centralni ured IPPF-a i britanska organizacija Behavioral Insight Team (BIT) odabrali su projektni prijedlog Asocijacije XY kao model koji je dobio potrebna sredstva za implementaciju i evaluaciju efektivnosti. Vrijedi naglasiti da je Asocijacija XY jedina europska organizacija čiji je inovativni projekt podržan od Centralnog ureda IPPF i organizacije BIT.

Saradnja sa partnerima iz Velike Britanije omogućila je Asocijaciji XY pristup inovativnim komunikacijskim alatima i pristupima koje je Asocijacija XY integrirala u svoje redovne aktivnosti.

Asocijacija XY u saradnji sa organizacijom Behavioral Insight Team (BIT) i Ministarstvom za obrazovanje, nauku i mlade KS sprovela je istraživanje u 2018 godini, a kako bi razumjeli mali procent učenika koji biraju predmet. Istraživanjem je uočeno da škole na različite načine interpretiraju zakonske regulative i da pojedine škole ne nude mogućnost izbora roditeljima, a škole koje nude, često nemaju kapacitet da prezentiraju predmet i njegove sadržaje roditeljima. Time se limitiraju mogućnosti roditelja koji nemaju mogućnost informiranog izbora alternativnog predmeta.

Asocijacija XY sarađuje sa Behavioral Insights Team (BIT) na unapređenju pristupa nastavnom predmetu Zdravi životni stilovi u Kantonu Sarajevo. U saradnji sa Ministarstvom za obrazovanje, nauku i mlade KS Asocijacija XY je realizirala aktivnosti u okviru dvije projektne strategije djelovanja:

Strategija 1: Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade KS upućuje pismo direktorima osnovnih škola kojim ih podsjeća na zakonsku obavezu pružanja mogućnosti izbora roditeljima da odaberu izborne predmete.

Strategija 2: Rad sa školama u Kantonu Sarajevo u cilju izmjene anketnog upitnika za odabir izbornih predmeta

da ponude roditeljima izbor sva tri alternativna predmeta. Tokom juna 2019. godine, Asocijacija XY je u saradnji sa Ministarstvom kreirala novu direktivu koja je upućena svim osnovnim školama u Kantonu Sarajevo i instrukcije sadržane u novoj direktivi jasno napominju škole da je odabir izbornih predmeta zakonsko pravo svih roditelja i da škole trebaju postupiti shodno instrukcijama direktive.

Saradnjom sa osnovnim školama uspostavljeno je proaktivno partnerstvo sa upravom škola ali i nastavnim osobljem. Školama je ponuđen set dodatnih aktivnosti koje nisu direktno vezane za projekt, no prepoznate su kao relevantna programska podrška Asocijacije XY jačanju kapaciteta škola i unapređenju zdravlja učenika u 14 osnovnih škola. U okviru jačanja kapaciteta škola, provedena je stručna obuka za nastavno osoblje 14 osnovnih škola u oblasti savremenih pristupa razvoju životnih vještina mladih u okviru formalnog obrazovanja.

Pozorište bez prepreka

O PROJEKTU

Projekt „Pozorište bez prepreka“ je omogućio slijepim i slabovidnim osobama pristup pozorišnim predstavama u Kamernom teatru 55 na području Opštine Centar koje su metodom audio deskripcije prilagođene njihovim potrebama. Projektni partneri udruženje „Novis“, Kamerni teatar 55 i Opština Centar su učestvovali u implementaciji.

Projekt je značajniji tim što je Kamerni teatar 55 prvo pozorište u Bosni i Hercegovini koje je svoj cjelokupni repertoar prilagodilo specifičnim potrebama slijepe i slabovidne publike.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

• KAMERNI TEATAR 55 TEHNIČKI OPREMLJEN ZA KVALITETNO IZVOĐENJE PREDSTAVA SA AUDIO DESKRIPTCIJOM

Adaptirana je režijska kabina u kojoj tokom izvođenja predstave sa audio deskripcijom boravi glumac narator koji čita tekst audio deskripcije. Izvršena je nabavka 7 slušnih setova za potrebe razmjene informacija između glumca naratora i slijepe i slabovidne publike.

• OBEZBIJEĐENO IZVOĐENJE POZORIŠNOG REPERTOARA KAMERNOG TEATRA 55 ZA 2019 KOJI UKLJUČUJE KVALITETNO PRAĆENJE PREDSTAVA OD STRANE SLIJEPIH I SLABOVIDNIH LICA

U saradnji dramaturga i slijepih urednika naracije, metodom audio deskripcije prilagođeno je 15 predstava repertoara Kamernog teatra 55 slijepoj i slabovidnoj publici. Tokom izvođenja predstava s audio deskripcijom u periodu januar - maj 2019., zabilježene su 124 posjete slijepih i slabovidnih osoba. Prije svake od ovih predstava, slijepoj i slabovidnoj publici su bile dostupne taktilne ture koje su omogućile publici s oštećenim vidom da se kreću po sceni i opipaju dijelove scenografije, rekvizitu i kostime. Za njih su odštampane afiše na Brailleovom pismu i uvećanom tisku kako bi, kao i ostala publika, imali osnovne informacije o predstavi u printanom formatu. Informacije o predstavama su bile dostupne i na audio snimcima kojima su najavljivane izvedbe predstava s audio deskripcijom. Audio snimci su se objavljivali na mjesečnoj osnovi u zvučnim novinama Udruženja slijepih građana Kantona Sarajevo i časopisu „Svjetlo misli“ u izdanju Biblioteke za slijepa i slabovidna lica u Bosni i Hercegovini.

• OSIGURANA OBAVEZNA PRILAGODBA REPERTOARA KAMERNOG TEATRA 55 ZA SLIJEPE I SLABOVIDNE OSOBE

Kamerni teatar 55 se usvajanjem zvaničnih odluka obavezao na kontinuirano prilagođavanje pozorišnih predstava slijepim i slabovidnim osobama i na obezbjeđenje besplatnih pozorišnih karata za pratiocje/asistente slijepim i slabovidnim osobama prilikom posjete Kamernom teatru 55. Kako je razvoj protokola u postupanju uposlenih sa slijepim i slabovidnim osobama prije, u toku i poslije pozorišne predstave, predstavljao vrlo važan segment unapređenja pristupa pozorišnim predstavama, u okviru Projekta je izrađen Protokol za podršku slijepim i slabovidnim osobama. Protokol je zvanično usvojen od uprave Kamernog teatra 55 i na taj način su pravila i procedure ponašanja svih uposlenika Kamernog teatra 55 prema ovoj populaciji postale obavezne.

Poster "Kamerni teatar 55 bez prepreka" je smješten na vidljivom mjestu u stubištu kojim prolaze svi posjetioci Kamernog teatra 55. Poster će biti trajni podsjetnik na Projekt u sklopu kojeg je ovo pozorište osposobljeno za izvođenje predstava sa audio deskripcijom.

Senija Okić, profesorica istorije u Centru za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu Nedžarići

„Osoba sam koja voli doći u pozorište i dolazim od djetinjstva. Kada uporedim moje ranije dolaskes sa ovim večerašnjim, mogu reći da se osjećam mnogo komotnijom, ne moram gurkati osobu koja je sa mnom da mi govori šta se dešava na sceni. Imam slušalice i slušam glumce koji opisuju scenu. Večeras, nakon predstave „Umri muški“, ponijela sam jako lijepe utiske. Neuporediv je osjećaj doći na predstavu sa audio deskripcijom i bez nje. Imam osjećaj kao da mi se jednim dijelom vid vraća. Kada čujem zvučni semafor, kada nađem taktilnu stazu i koristim audio deskripciju - meni je to kao da vidim“.

Detalj sa taktilne ture uoči izvođenja predstave „Radnja na uglu“

Druženje slijepe i slabovidne publike sa glumcima nakon odigrane predstave „Sjećaš li se Doli Bel“

Promjena stavova o seksualnom nasilju kroz edukaciju i podizanje svijesti u Bosni i Hercegovini

O PROJEKTU

Projekt se fokusira na problem društvene stigme kojoj su često izloženi žene i muškarci koji su preživjeli seksualno nasilje. Realizira se u saradnji sa prof. Janine Natalya Clarke sa Univerziteta u Birmingemu koja je u okviru svojih prethodnih istraživanja izradila zajedno s kolegom Thomasom Stocksom Priručnik o seksualnom obrazovanju i ljudskim odnosima. Priručnik je namijenjen radu u školi sa učenicima od 14-18 godina i ima cilj da obezbijedi sveobuhvatno obrazovanje o spolu i održanju zdravih odnosa, informacije o lokalnim uslugama za mlade ljude koje se odnose na seksualno nasilje, seksualno zdravlje, mentalno zdravlje, da ospore mitove vezane za seksualno nasilje i poduče o silovanju kao oružju rata i o trajnom uticaju koji ima na preživjele.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

- **OBEZBIJEĐENA PODRŠKA MINISTARSTVA ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO U PROVEDBI EDUKACIJE NASTAVNIKA O TEMAMA OBUHVAĆENIM PRIRUČNIKOM O SEKSUALNOM OBRAZOVANJU I LJUDSKIM ODNOSIMA**

Krajem septembra 2019. održan je sastanak između predstavnika Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo i Asocijacije XY na kojem se razgovaralo o projektu i značaju uključenja određenih modula iz Priručnika o seksualnom obrazovanju i ljudskim odnosima u formalno obrazovanje mladih u srednjim školama Kantona Sarajevo. Diskutovalo se o načinu odabira škola u saradnji s kojima će biti organizovana edukacija nastavnika. Okvirno je određen vremenski period edukacije i usaglašeno je da na treninzima učestvuju nastavnici iz 13 srednjoškolskih ustanova s područja Kantona Sarajevo. Planira se edukacija 40 nastavnika iz srednjih škola kako bi se unaprijedilo njihovo znanje iz oblasti seksualnog nasilja.

- **KAMPANJA "UTIŠAJ STIGMU"**

U periodu oktobar - decembar 2019. okončane su glavne pripreme oko organizacije kampanje koja će početi 21.01.2020. na socijalnim mrežama Asocijacije XY i zvaničnoj projektnoj stranici na web stranici Univerziteta u Birmingemu. U sklopu priprema za pokretanje kampanje, organizovana je kreativna radionica na kojoj su se primarno pokušale osmisliti poruke kojima se treba pružiti podrška žrtvama seksualnog nasilja, a ne ih stigmatizirati. Kreiranju poruka su doprinijeli prof. Janine Clark i nekolicina osoba koje su tokom rata u Bosni i Hercegovini 1992-1995. preživjele seksualno nasilje.

Radionica vršnjačkih edukatora i projektnog osoblja za planiranje kampanje „Utišaj stigmatu“

Nove riječi – nove mogućnosti

CILJ PROJEKTA: UNAPRIJEDITI KOMUNIKACIJSKE PROCESSE ORGANIZACIJE I POZICIONIRATI ORGANIZACIJU KAO PREPOZNATLJIV I KVALITETAN BREND U OBLASTI ZDRAVLJA I ZDRAVIH ŽIVOTNIH STILOVA U BIH

O PROJEKTU

Teme kojima se bavi Asocijacija XY, zbog vrlo složenog zdravstvenog i obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini predstavljaju stvarne političke teme za koje je potrebno osigurati podršku javnosti kako bi se na kvalitetan način implementirale, a to se može postići samo kroz adekvatnu i prilagođenu komunikaciju. Komuniciranje u javnosti je vrlo složen i kompleksan proces od kojeg zavisi uspješnost realizacije projektnih aktivnosti i podrazumijeva sistematičan i inovativan metodološki pristup. Zbog toga, Asocijacija XY radi na primjeni „Reframing metodologije“ koja minimizira projektni riječnik a u fokus stavlja jednostavnu komunikaciju koja je jasna i razumljiva.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

- **12 VRŠNJAČKIH EDUKATORA USVOJILO NOVE KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE UTEMELJENE NA REFRAMING METODOLOGIJI**

Asocijacija XY je sproveda jednodnevni trening za 12 vršnjačkih edukatora kako bi ih upoznala s novim komunikacijskim praksama u skladu s IPPF priručnikom za stvaranje komunikoloških okvira i novorazvijenim komunikacijskim vodičem.

Sanela Gojak, novinarka

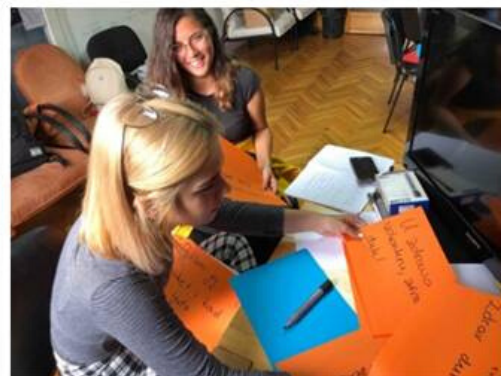
„Jedna od rijetkih NVO organizacija sa konciznom misijom i vizijom koju će širi auditorij vrlo dobro shvatiti. Ne sumnjam u podršku javnosti za vašu organizaciju“.

- **25 VOLONTERA USVOJILI REFRAMING METODOLOGIJU I KREIRALI KLJUČNE PORUKE ZA POTREBE ON LINE KAMPANJA I JAVNIH DOGAĐAJA**

Radionica za 25 volontera-edukatora izazvala je veliki interes među mladima, koji su bili svjesni činjenice da im ne prilagođena i ne adekvatna komunikacija stvara problem u školama i na javnim događajima. Kreirane su poruke koje su tokom godine korištene za tri online kampanje i tri ulične akcije: 8. mart, Svjetski dan zdravlja i Međunarodni dan volontera.

- **TESTIRANJE PORUKA KOJE SU OSMISLILI VRŠNJAČKI EDUKATORI MEĐU VOLONTERIMA ASOCIJACIJE XY**

Nakon kreiranja poruka u skladu s preporukama iz IPPF Framing Manual-a, poruke su testirane među 30 volontera Asocijacije XY. Mladi su izglasali najbolje poruke putem društvene mreže Facebook.

Slika: Proces kreiranja poruka i njihovog testiranja na FB

VODIČ ZA KOMUNIKACIJU MLADIH ASOCIJACIJE XY

INTEGRACIJA PORUKA

Poruke su integrirane u Vodič za komunikaciju Asocijacije XY kao poseban segment: Vodič za komunikaciju mladih Asocijacije XY. Dokument je kreiran kao Vodič za komunikaciju između mladih, vršnjačkih edukatora s jedne strane i školskog osoblja (učitelja, direktora...) s druge. Poruke nisu jedini sadržaj dokumenta. Ovaj dokument je obaveza svih volontera i vršnjačkih edukatora.

KREIRANE TRI ON LINE KAMPANJE I ODRŽANE TRI ULIČNE AKCIJE

U skladu sa procedurama iz Vodiča za komunikaciju Asocijacije XY kreirane su tri on line kampanje i tri ulične akcije: 8. Mart, Svjetski dan zdravlja i Svjetski dan volontera. Svaka od kampanja počela je 7 dana ranije na društvenim mrežama Asocijacije XY. Najpopularnija društvena mreža u BiH je Facebook te je fokus bio upravo na ovoj društvenoj mreži. Ulične akcije privukle su veliku pažnju renomiranih medijskih kuća a ukupan broj osoba koje su dobile informacije o ovom kampanjama i koje su čule poruke je 1.000.000.

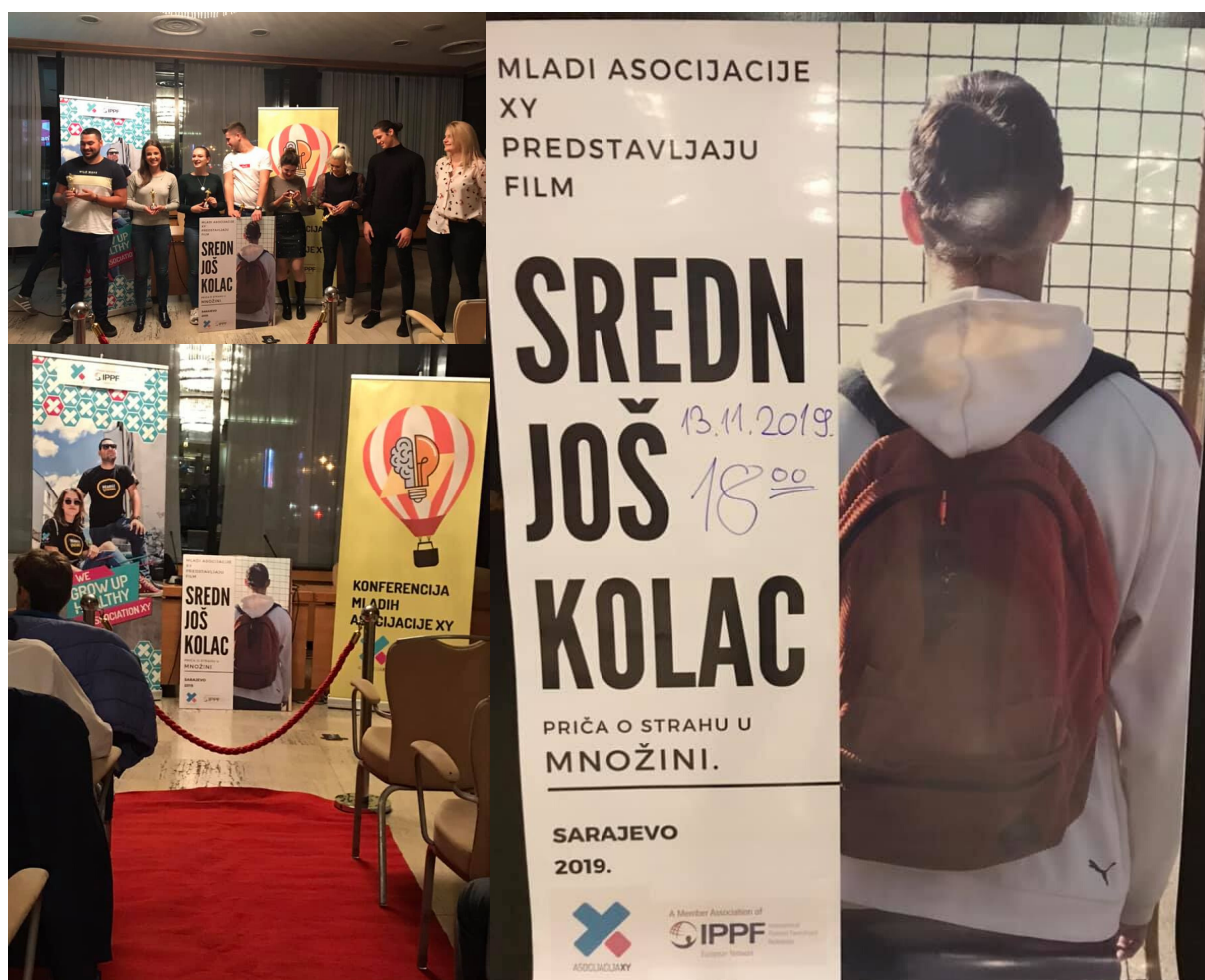

Neke od fotografija koje su korištene tokom on line kampanja

DVA VIDEO KLIPA I KRATKI FILM „SREDNJOŠKOLAC“

„Srednjoškolac“ je naziv kratkog filma za koji režiju, produkciju i glumu potpisuju mladi Asocijacije XY. Film tematizira probleme i strahove sa kojima se susreću mladi u svom svakodnevnom životu. Prema riječima koordinatora za mlade Asocijacije XY, Amera Džekmana kroz film „Srednjoškolac“ mladi pokušavaju da skrenu pažnju roditelja, nastavnika ali i svojih vršnjaka na strahove koji ih prate tokom odrastanja. „Svakodnevno su mladi ljudi izloženi brojnim strahovima koji utiču na njihovo samopouzdanje i sprječavaju ih da se u školi, na fakultetima, u okviru svojih hobija, među- vršnjačkim odnosima ostvaruju u punom kapacitetu. Odrasli ne razumiju ili ne primijete stvarni izvor problema sa kojima se mlade osobe suočavaju. Mogu primijetiti da neko postiže lošije rezultate u školi, da je tih i povučen ili napadno ekstrovertan“, kazao je Džekman. „Naš cilj je pokazati da rješenje uvijek postoji a poseban fokus smo stavili na mlade i volontere Asocijacije XY koji su uspjeli prevazići svoje nedaće u okviru ove organizacije koja koristi najbolje svjetske programe za rad sa mladima“. Film je preko društvene mreže Facebook imao 46 000 pregleda. Dva video klipa kreirana su za potrebe on line kampanja i to za 8. mart i Svjetski dan volontera u kojima volonteri Asocijacije XY govore o svom volonterskom angažmanu. Koliko je volonterizam uticao na njihovo odrastanje i formiranje zdravih stavova koji doprinose razvoju boljeg i sretnijeg društva?

Informacije o video klipovima je preko Facebooka vidjelo 40 000 osoba. Svi filmovi mogu se pogledati na YouTube kanalu Asocijacije XY ili na društvenoj mreži Facebook.

Sa premijere filma Srednjoškolac

Teatar i predstava kao alat za promociju rodne ravnopravnosti

O PROJEKTU

Svrha projekta je promocija rodne ravnopravnosti i podizanje svijesti o rodnim normama kod mladih ljudi kroz formu participativnog teatra koje su korištene na području BiH i Albanije. Projekt je doprinjeo podizanju svijesti i usvajanju znanja i vještina o načinu na koji se predstava priprema izvodi. Sproveden je uz podršku Asocijacija za seksualno i reproduktivno zdravlje iz Srbije.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

1. Osnovni trening “participativni teatar” za 20 volonterki i volontera Asocijacije XY o korištenju predstave kao alata za promociju rodne ravnopravnosti.

2. Predstava

Znanje i vještine usvojene na prethodnom treningu mladi ljudi su iskoristili za kreiranje predstave participativnog teatra za druge članove i članice Asocijacije XY. Predstava govori o važnosti rodne ravnopravnosti u društvu.

Ovaj projekt je pokazao da je participativni teatar vrlo uspješna, inovativna i zabavna metoda podizanja svijesti i promjene stavova o rodnoj ravnopravnosti kod mladih ljudi.

Projekat mentalnog zdravlja u BiH (PMZ u BiH)

O PROJEKTU

Kroz PMZ u BiH u dosadašnje dvije faze započet je i realizovan strateški okvirni pristup koji je za cilj imao jačanje usluga mentalnog zdravlja u zajednici pretvarajući ih iz sistema u krizi u sistem koji uključuje fokus na prevenciju i blagostanje. Naš cilj u ovoj posljednjoj, 3. fazi Projekta je unapređenje socijalne inkluzije i kvaliteta života osoba s mentalnim poremećajima, te smanjenje rizika od razvoja mentalnih poremećaja. Unapređena socijalna inkluzija i bolji kvalitet života osoba s mentalnim poremećajima podrazumijeva smanjenje stigme i eliminaciju diskriminacije osoba s mentalnim poremećajima i osoba u riziku od mentalnog poremećaja kao rezultata transversalnih aktivnosti svih komponenti projekta.

1. KVALITET I KONTINUITET ZAŠTITE MENTALNOG ZDRAVLJA

U cilju osiguranja kvaliteta zaštite mentalnog zdravlja, u 2019. god., dodatno su **akreditovana tri Centra za mentalno zdravlje** (sada je ukupno akreditovano 48/71CMZ) i **reakreditovano sedam**. Uz to je ukupno **207** profesionalaca u mentalnom zdravlju, iz 51 ustanove, završilo edukaciju o poboljšanju kvaliteta baziranog na dokazima.

Pripremljeni su inovativni nacrti **Zakona o mentalnom zdravlju FBiH** i **Zakona o zaštiti mentalnog zdravlja RS**, koji regulišu prevenciju, kurativu i psihosocijalnu rehabilitaciju u oblasti mentalnog zdravlja.

Revidirani su **Akreditacioni standardi** za centre za mentalno zdravlje u RS. U toku je izrada **Revidiranih akreditacionih standarda za bolnice u FBiH**.

Izrađeni su **Modeli zajedničkog planiranja otpusta** korisnika usluga mentalnog zdravlja iz bolničkog sektora na entitetskom nivou, ovim dokumentima se reguliše način kretanja pacijenata u sistemu zaštite mentalnog zdravlja; u procesu su formalizacije kroz nove Zakone o mentalnom zdravlju, kao i revidirane bolničke standarde za FBiH. **89** profesionala je prošlo kroz obuku primjene Modela.

U cilju planiranja aktivnosti, koje su zasnovane na dokazima/potrebama, Zavod za javno zdravstvo FBiH pripremio je nove obrasce za izvještavanje prema potrebama za popunjavanja ATLAS-a, prikupljanje podataka za 2019. je u toku.

Novi integrisani zdravstveni informacioni sistem (IZIS) je uspostavljen kroz Fond zdravstvenog osiguranja u Republici Srpskoj.

Provedeno je **Javno zagovaranje** podrške Reformskih procesa prema donosiocima odluka, tokom obilježavanja Dana mentalnog zdravlja u Banjaluci i na Trećem Simpozijumu porodičnih ljekara u Sarajevu.

2A. JAČANJE LJUDSKIH RESURSA U OBLASTI MENTALNOG ZDRAVLJA

Koordinisana briga za teže duševne pacijente sa multiplim potrebama

U koordinisanu brigu je tokom 2019. godine uključeno **284 korisnika** (Ž=137, M=147). Više od 250 zdravstvenih profesionalaca u BiH je uključeno u koordinisanu brigu i redovno pružaju kvalitetne zdravstvene usluge. Profesionalci se redovno superviziraju i međusobno razmjenjuju iskustva i dobre prakse u radu sa teškim duševnim pacijentima.

Program je proširen i na osoblje Dječjeg doma Rada Vranješević Banja Luka na temu „Psihološki svijet traumatizovane djece“ na kojoj je učestvovalo 37 profesionalaca (Ž=30, M=7).

Partnerstva u okviru promotivno -preventivnih programa

1. U partnerstvu sa Institutom za javno zdravlje RS i 10 CMZ-ova provodi se Program prevencije depresije, kao jednog od najvećih javno-zdravstvenih problema koji je obuhvatilo 1730 osoba.
2. U partnerstvu sa ZZJZ FBiH i 8 CMZ-ova provodi se Program jačanja protektivnih faktora kod adolescenata u školskom okruženju, u saradnji sa srednjim školama (obuhvaćeno 643 učenika, Ž=383, M=260).
3. PP program kockarske ovisnosti s naglaskom jačanja protektivnih faktora u školskom okruženju provodi se u partnerstvu sa CMZ Žepče gdje je obuhvaćeno 226 učenika (Ž=112, M=114).
4. PP program „Prevencija depresije u trećoj životnoj dobi“ provodi se u partnerstvu sa CMZ-ovima Ilidža, Ključ i Mrkonjić Grad, obuhvaćeno je 310 starih osoba, Ž=224, M=86.
5. PP program „Prevencija relapsa kod osoba koje boluju od SCH-a“ se provodi u partnerstvu sa CMZ Bosanska Krupa.

Projekat je 2019. god. podržao i obilježavanje Dana mentalnog zdravlja u Sarajevu i u Banjaluci, koji su imali značajnu medijsku pokrivenost i zainteresovanost javnosti.

2B. JAČANJE LJUDSKIH RESURSA U OBLASTI MENTALNOG ZDRAVLJA

Okupaciona terapija u ustanovama mentalnog zdravlja u BiH

U cilju unapređenja usluge okupacione terapije (OT) za 2019. god. osigurano je praćenje **159 korisnika – većinom djece i adolescenata (100 iz FBiH i 59 iz RS)** kroz primjenu mjernih instrumenata na **90 korisnika (60 iz FBiH i 30 iz RS)**. Ukupni oporavak naših korisnika je 94%.

Da bi se postigli ovi dobri rezultati kontinuirano se rade individualne i grupne supervizije kroz radionice sa okupacionim terapeutima u mentalnom zdravlju, (njih 149 okupacionih terapeuta)

Muzikoterapijske radionice u ustanovama mentalnog zdravlja u BiH

7 terenskih radionica sa ciljem monitoringa i evaluacije primjene okupacione terapije i muzikoterapije i pozitivnih reakcija korisnika na putu prema oporavku. Obezbjedjene su donacije u vidu setova za muzikoterapiju svim ustanovama.

Sistemska porodična terapija – edukacija za socijalne radnike u BiH

U dvogodišnju certificiranu obuku za sistemskog porodičnog savjetnika uključeno je 27 socijalnih radnika /ca iz BiH uz podršku stranih predavača

Rad sa djecom i adolescentima

Ovaj program se sprovodi u saradnji sa Medicinskim fakultetima u Banjaluci i u Zenici i okuplja 49 zdravstvenih profesionalaca različitih profila u mentalnom zdravlju koji će u naredne dvije godine biti osposobljeni da pružaju sveobuhvatne usluge djeci i adolescentima u oblasti mentalnog zdravlja

3 . JAČANJE KAPACITETA KORISNIKA I KORISNIČKIH UDRUŽENJA

Kroz **pružanje podrške programima korisničkih udruženja** baziranih na njihovim potrebama uključeno je **preko 100 korisnika/ca** (2 programa u Banjaluci, 2 u Sarajevu, 2 u Mrkonjić Gradu, Čelincu, Tuzli, Vitezu).

ŽIVOTNE PRIČE OSOBA SA TEŽIM DUŠEVNIM SMETNJAMA

12 ovih osoba je učestvovalo u **treningu govorništva** gdje su stručno podržane da ispričaju svoju životnu priču u cilju njihovog osnaživanja i smanjenja stigme kod javnosti .

Tokom godine ostvareno je **preko 30 pojedinačnih nastupa** sa izuzetnim efektom na javnost.

Na polju smanjenja stigme i njenih efekata uticalo se i kroz **izradu Priručnika o etičkom izvještavanju, te edukacijom 30 BH novinara i zdravstvenih radnika**. Izrađeni Priručnik već je uvršten kao literatura na jednom studijskom odsjeku, a dostupan je na svim važnim web stranicama (ministarstva zdravlja oba entiteta, RAK, Asocijacija XY).

U okviru antistigma aktivnosti održana je **fotodokumentarna izložba o mentalnom zdravlju Čovjek je čovjek u Sarajevu**.

Zapošljavanje osoba sa mentalnim poteškoćama

Kroz saradnju sa osnaženim korisničkim udruženjima i lokalnom zajednicom, **dva modela zapošljavanja korisnika usluga** u mentalnom zdravlju uspješno se implementiraju u zajednicama u Mrkonjić Gradu, Tuzli i Baraćima.

Projekat mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini podržava Vlada Švajcarske, a implementira Asocijacija XY u partnerstvu sa Ministarstvom zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Federalnim ministarstvom zdravlja.

Centar za mlade XY

Asocijacija XY redovno radi na aktivnostima promocije i uključivanja mladih ljudi, volonterki i volontera u rad naše organizacije. Centar za mlade XY je prostor namijenjen svim mladim ljudima Asocijacije XY, u okviru kojeg se redovno održavaju edukativne radionice i kreativne radionice, obuke i druženja mladih a sve s ciljem da se unaprijede kapaciteti mladih kako bi mogli samostalno planirati i sprovoditi programe u oblasti zdravlja i promocije zdravih stilova života. U 2019 godine fokus naših aktivnosti je bio usmjeren na veće uključivanje mladih u sam proces odlučivanja.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

1. Osnovni i napredni trening vršnjačke edukacije za 20 mladih ljudi

20 mladih unaprijedilo je svoje prezentacijske vještine, te unaprijedilo metode izvođenja radionica u školama i drugih aktivnosti uvođenjem novih, inovativnih sadržaja zasnovanih na prijateljskom pristupu u radu sa mladima.

2. Brošura "Za tebe"

Brošura predstavlja sveobuhvatni alat koji će poslužiti novim volonterima i volonterkama da se upoznaju sa radom Asocijacije XY a vršnjačkim edukatorima da mogu samostalno da planiraju i sprovedu treninge i javni događaje.

Velika podrška u novim i tradicionalnim medijima

Veliku podršku Asocijaciji XY u transparentnosti i protoku informacija u dosadašnjem radu pružaju bh. ali i regionalni mediji. Iako bh. medijsku scenu karakteriše izuzetno veliki broj medijskih kuća (93 TV stanice, 145 radio stanica, 19 javnih emitera, 114 dnevnih novina i magazina, 8 novinskih agencija, 150 web portala) na teritoriju gdje živi oko 4 miliona stanovnika, Asocijacija XY uspjela se pozicionirati kao pouzdan i stručan partner i saradnik u oblasti zdravlja i zdravih životnih stilova na medijskoj sceni Bosne i Hercegovine.

Mediji su dugogodišnji, pouzdani partneri Asocijacije XY koji podržavaju programe i projekte od sveopćeg društvenog interesa i putem svojih kanala plasiraju informacije o njima u svaki dom naše zemlje.

O Asocijaciji XY i projektnim aktivnostima u protekloj godini objavljeno je 250 neplaćenih TV i radio priloga, emisija i tekstova na web portalima koji na pozitivan i inspirativan način prikazuju organizaciju, njezino djelovanje, ali i donatore, vladine institucije i partnere. O Asocijaciji XY najviše su izvještavali novinari i novinarke sa web portala i elektronskih medija ali podrška nije izostala niti od printanih medija i novinskih agencija. Interes za programske oblasti i projekne aktivnosti Asocijacije XY pokazali su, kako javni RTV servisi, tako i privatne bh. i regionalne medijske kuće. **Ukupan broj osoba koje su putem eksternih medija dobile informacije o nama u protekloj godini je 1. 500, 000.**

Aktualne teme od sveopćeg društvenog interesa koje su karakteristične za Asocijaciju XY, kanalisane kroz web stranicu, društvene mreže (Facebook, Twiter, Youtube i Instagram) dali su veliki doprinos u svakodnevnoj komunikaciji sa onima koji prate i kroz interakciju aktivno učestvuju u našem radu. U toku 2019. godine, dosegnuti broj osoba koje su vidjele sadržaje Asocijacije XY putem ovih kanala komunikacije iznosi **923.734**. Do sada je Asocijacija XY registrovala 25.800 pratilaca i preko dva i pol miliona pregleda na društvenim mrežama.

DRUŠTVENE MREŽE ASOCIJACIJE XY (Facebook, Twiter, Youtube, Soundcloud)	
25 800 PRATILACA	923.734 osobe vidjele naše sadržaje

Mediji koji su najviše pratili rad Asocijacije XY u 2019. godini:

1. N1	
2. FENA	3. BHT1